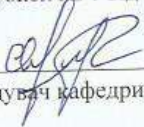

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра географії України

Затверджено

На засіданні кафедри географії України
факультету географічного
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри проф. Р.Лозинський

Силабус з навчальної дисципліни

“Топоніміка”,

що викладається в межах ОПП (ОПН) другого (магістерського)
рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності 106 “Географія”

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Топоніміка
Адреса викладання дисципліни	вул. Петра Дорошенка, 41, м. Львів, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	географічний факультет, кафедра географії України.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань: 106 «Географія» Спеціальність : 106 «Географія»
Викладачі дисципліни	Лабінська Г.М., к. г. н., доцент кафедри географії України
Контактна інформація викладачів	halyna.labinska@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	у день проведення лекцій / практичних занять Адреса: кабінет 106, вул. Петра Дорошенка, 41, Львів, 79000.
Сторінка курсу	http://geography.lnu.edu.ua/
Інформація про дисципліну	<p>Навчальна дисципліна “Топоніміка” як інтегральна дисципліна, узагальнює науковий доробок історії, лінгвістики, етногеографії, політології, географії населення, археології, фокусуючи увагу на розподілі географічних назв у просторі.</p> <p>Тематика курсу передбачає: вивчення основних класів топонімів; огляд впливу основних віх історії України на географічні назви; з’ясування закономірностей формування топонімічних ландшафтів територій; врахування вимог сучасної мовної політики через стандартизацію географічних назв, відновлення історично сформованих топонімів й завершення процесу перейменування географічних назв у контексті декомунізації й деімперіалізації національного публічного простору.</p> <p>Навчальний курс “Топоніміка” забезпечує такі важливі компетенції для магістрів-географів: дослідницькі навички і вміння, критичний аналіз, здатність ідентифікувати проблеми і чинники, які їх зумовлюють, застосовувати міждисциплінарний підхід при проведенні дослідження.</p>
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Топоніміка” є базовою дисципліною із спеціальності 106 “Географія” для освітньої програми 106 “Географія”, яка викладається у I семестрі магістратури в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі дисципліни	<p>Метою вивчення дисципліни “Топоніміка” є дослідження пласту географічних назв України, їх етимології, закономірностей поширення територією країни, історичних і сучасних мовних особливостей, відповідно до міжнародно визнаних вимог.</p> <p><i>Основні завдання курсу “Топоніміка” охоплюють:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) розуміння місця топоніміки у системі наук, її зв’язки з географією, лінгвістикою, історією, етногеографією, антропологією, іншими науками; 2) володіння фаховою термінологією та методикою топонімічного аналізу; 3) розуміння історичної обумовленості формування топоніміки України через знання етнічних процесів та існуючих етнотериторіальних відмінностей українського суспільства; 4) усвідомлення значущості ролі топоніміки у формування мовної політики держави.
Література для вивчення дисципліни	<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України “Про географічні назви”, від 31.05.2005, № 2604-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2604-15 2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею”, від 27 січня 2010 р. № 55. URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF>

3. *Лабінська Г.* Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf>
4. *Лабінська Г.* Топоніміка. Навчально-методичний посібник / Галина Лабінська // Львів, 2020. – 35 с.; URL: <http://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Toponimika.pdf>
5. *Лучик В.* Етимологічний словник топонімів України / Василь Лучик. [відп. ред. В.Г.Скляренко]. – Київ: ВЦ “Академія”, 2014. – 544 с.
6. *Янко М.Т.* Топонімічний словник України: словник-довідник / Микола Тимофійович Янко. – Київ: Знання, 1998. – 432 с.

Додаткова

1. *Білінський В.* Москва Ординська: Історичне дослідження / Володимир Білінський. – Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. – 656 с.
2. *Боплан де Г.Л.* Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що простягаються від кордонів Московії до Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і веденням воєн / Г.Л. де Боплан; [пер. з руанського вид. 1660 року]. – Київ: ФОП Стебеляк О.М., 2012. – 168 с.
3. *Бучко Д.* Походження назв населених пунктів Покуття / Дмитро Бучко. – Львів: Світ, 1990. – 143 с.
4. *Дашкевич Я.* Як Московія привласнила історію Київської Русі / Ярослав Дашкевич. URL: <http://www.universum.lviv.ua/journal/2011/6/dashk.htm>
5. *Думін Б.Я.* Географічні назви в наших географічних роботах / Б.Я. Думін // Вісник Державного університету імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип. 4. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1966. – С. 89–92.
6. Енциклопедія історії України. URL: [Електронна бібліотека | Інститут історії України \(history.org.ua\)](http://www.history.org.ua)
7. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / [пер. С.К.Спасько]. – Київ: ФОП Стебеляк О.М., 2012. – 144 с.
8. *Коваль А.П.* Знайомі незнайомці: Походження назв поселень України: Наук.-популярне видання / А.П. Коваль. – Київ: Либідь, 2001. – 304 с.
9. *Крилов М.* Пам'ять втрачених сіл (зниклі ойконіми Запоріжжя: 1945-2000: довідник / М. Крилов. – Мелітополь: Мелітополь, 2002. – 76 с.
10. *Кругляк Ю.М.* Ім'я вашого міста. Походження назв міст і селищ міського типу Української РСР / Ю. М. Кругляк. – Київ: Наукова думка, 1978. – 152 с.
11. *Купчинський О.А.* Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (географічні назви на -ичі) / О.А.Купчинський. – Київ, 1981. – 252 с.
12. *Лабінська Г.* Зміна топонімів у сучасній Україні як один з проявів національної ідентичності. Херсон, 8-9 червня 2023 р. URL: [Збірник МНПК Українська географія у викликах війни Збірник тез доповідей 8-9 червня.pdf](http://www.history.org.ua). Сс. 63-67.
13. *Лабінська Г.* Потреба стандартизації географічних назв / Галина Лабінська // Збірник праць Всеукр. наук.-практ конференції “Професор Ольга Заставецька – вчена, педагог, організатор географічної науки (до 70-ої річниці від дня народження вченої)”. Тернопіль, 27 квітня 2023. Сс. 86-91. URL: [zastavetska_zbirnyk_konferencii.pdf \(tnpu.edu.ua\)](http://www.tnpu.edu.ua)
14. *Лабінська Г.* Походження хоронімів “Україна” і “Росія” / Галина Лабінська // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип. 40. Ч. 2. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 60–67. URL: [Походження хоронімів "Україна" та "Росія" : Лабінська Г.М. : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](http://www.history.org.ua)
15. *Лабінська Г.* Російський проімперський слід в українській топоніміці / Галина Лабінська // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Серія географічна. Вип. 39. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 180-179.
16. *Лабінська Г.М.* Топонімічний спадок періоду татарської експансії в Україні / Г.М.Лабінська // Вісник ЛНУ. Серія географічна. 2018. Випуск 52. – С. 163-169.
17. *Лозинський Р.* Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд): монографія / Роман Лозинський. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 502 с.
18. *Лящук Б.Ф.* Географічні назви Українських Карпат і прилеглих територій: Навчальний посібник / Б.Ф. Лящук. – Київ: ІСДО, 1993. – 204 с.

	<p>19..</p> <p>20. <i>Наконечний Є.</i> Украдене ім'я: чому русини стали українцями / Євген Наконечний. URL: http://www.uaweb.org/nakonechny/index.html</p> <p>21. <i>Непокупний А.П.</i> Балтійсько-українські взаємозв'язки і паралелі / А.П.Непокупний // Гідронімія України в її міжмовних і міждіалектичних зв'язках.– Київ, 1981. – 263 с.</p> <p>22. <i>Ровенчак І.І.</i> Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І.І. Ровенчак. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 154–162.</p> <p>23. <i>Рочняк Ю.</i> До питання карпатських топонімів / Юрій Рочняк // Культурно-історичний портал Спадщина Предків. URL: http://spadok.org.ua/krayeznavstvo/do-pytannya-karpatskykh-toponimiv</p> <p>24. <i>Стрижак О.С.</i> Про що розповідають географічні назви / О.С. Стрижак. – Київ: Наук. думка, 1967. – 127 с.</p> <p>25. <i>Таранова Н.</i> Основні етапи розвитку топонімії як науки / Наталя Таранова // Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. № 2 (2006). URL: http://www.library.tnpu.edu.ua</p> <p>26. <i>Таранова Н.</i> До питання про класифікацію топонімів / Наталя Таранова // Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. №2 (2015). URL: http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/52.pdf</p> <p>27. <i>Тищенко К.</i> Етномовна історія прадавньої України / Костянтин Тищенко. – Київ: Аквілон-Плюс, 2008. – 480 с.</p> <p>28. <i>Шелухін С.</i> Україна – назва нашої землі з найдавніших часів / Сергій Шелухін. – Дрогобич: Бескид, 1992. – 248 с.</p>
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них: 16 годин лекцій, 16 годин практичних / семінарських занять 88 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	По завершенні даного курсу студент буде: знати: наукові основи курсу “Топоніміка”; основні класи топонімів; способи творення топонімів; специфіку формування географічних назв на території України та їх поширення; особливості сучасної мовної політики в Україні. вміти: оперувати методами топонімічного аналізу території; аналізувати чинники формування топонімічних ландшафтів; давати оцінку впливу історичних подій на формування української топоніміки.
Ключові слова	Топоніміка, топонім, географічна назва, класи топонімів: ойконіми, гідроніми, ороніми, фітотопоніми, зоотопоніми, антропотопоніми та інші. Ендотопоніми/екзотопоніми. Паралельні географічні назви. Топонімічний ареал. Мовна політика держави
Формат курсу	Очний /заочний Очна (денна) форма навчання передбачає постійний особистий контакт викладача і студента, що забезпечує надбання системних знань, стійких умінь. Студенти денної форми навчання зобов'язані відвідувати навчальні заняття згідно розкладу та своєчасно виконувати навчальні завдання згідно робочої програми навчальної дисципліни. Заочна форма навчання – це навчання, яке поєднує в собі риси самостійного й очного навчання. Характеризується етапністю. На першому етапі відбувається отримання бази знань і методики для самостійного засвоєння навчальної інформації та формування умінь (установча сесія), на другому етапі студент-заочник самостійно засвоює навчальний матеріал, виконує заплановані індивідуальні завдання, а на третьому – проводиться безпосередня перевірка результатів навчання.
Теми	Подано нижче у табличній формі СХЕМА КУРСУ “ТОПОНІМІКА” ¹
Підсумковий контроль, форма	Іспит у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії

	України, української мови, етногеографії.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення семінарських і практичних занять, а також самостійна робота студентів. На практичних і семінарських заняттях здійснюється роз'яснення сутності завдань і пошук відповідної інформації з першоджерел, їхня інтерпретація. Для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, а також семінари з використанням презентацій формату <i>Power Point, Canva</i>.</p> <p>Самостійна робота передбачає власне самостійне ознайомлення студентів з низкою вказаних викладачем тем і підготовка індивідуального науково-дослідного завдання за обраною територією.</p>
Необхідне обладнання	<p>Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання. Для вивчення курсу достатньо володіти такими програмами як <i>Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office Power Point, Canva</i>.</p>
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> практичні роботи: 9% семестрової оцінки; <i>max</i> кількість 9 балів; семінарські: 21% семестрової оцінки; <i>max</i> кількість 21 бал; індивідуальне науково-дослідне завдання; 20% семестрової оцінки; <i>max</i> кількість 20 балів; іспит: 50% семестрової оцінки; <i>max</i> кількість 50 балів. <p>Приклад розподілу балів на семінарських заняття подається нижче².</p> <p>Письмові роботи: студентам пропонується виконання ІНДЗ за наданим викладачем планом і його оформлення у вигляді роздруку сформованої презентації у форматі <i>Power Point/Canva</i> до здачі.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання у роботи інших студентів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що студенти відвідуватимуть лекції й семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися строків, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Літературні джерела, які студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студентів заохочують до використання також й інших джерел, яких немає у списку рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на семінарських, практичних заняттях, отримані при захисті ІНДЗ та бали іспиту. При цьому обов'язково враховуються присутність та активність студентів на заняттях; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими мобільними пристроями під час заняття, в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p>
Тести та питання до іспиту	<p>Тестові завдання до іспиту</p> <p>Лімніоніми — це підклас топонімів, який об'єднує назви:</p> <ol style="list-style-type: none"> шляхів сполучення; площ; озер; сільських населених пунктів. <p>Астіоніми — це клас топонімів, який об'єднує назви:</p> <ol style="list-style-type: none"> боліт;

- б) міських поселень;*
- в) морів;*
- г) сільських населених пунктів.*

Комоніми — це клас топонімів, який об'єднує назви:

- а) гір;*
- б) шляхів сполучення;*
- в) озер;*
- г) сільських населених пунктів.*

Ороніми — це клас топонімів, який об'єднує назви:

- а) гір;*
- б) шляхів сполучення;*
- в) озер;*
- г) сільських населених пунктів.*

Дромоніми — це клас топонімів, який об'єднує назви:

- а) гір;*
- б) шляхів сполучення;*
- в) озер;*
- г) сільських населених пунктів.*

Дрімоніми — це клас топонімів, який об'єднує назви:

- а) гір;*
- б) шляхів сполучення;*
- в) морів;*
- г) сільських населених пунктів;*
- д) Ваш варіант.*

Пелагоніми — це підклас топонімів, який об'єднує назви:

- а) морів;*
- б) шляхів сполучення;*
- в) боліт;*
- г) сільських населених пунктів.*

Потамоніми — це підклас топонімів, який об'єднує назви:

- а) річок;*
- б) шляхів сполучення;*
- в) озер;*
- г) лісів.*

Интерлувіоніми, портоніми, фіордоніми, флуменоніми виступають складовими частинами класу топонімів, а саме —:

- а) оронімів;*
- б) ойконімів;*
- в) гідронімів;*
- г) урбанонімів.*

Назва “Біловезька Пуща” належить до класу:

- а) дрімонімів;*
- б) природних хоронімів;*
- в) адміністративних хоронімів;*
- г) мікротопонімів.*

Занепад Ольвії припадає на експансію...

- а) сарматів;*
- б) готів;*
- в) гунів;*
- г) хозар.*

Прабатьками білорусів, які жили північніше деревлян, — були:

- а) дрегвичі;*
- б) волянці;*
- в) мордва;*
- г) тиверці.*

Район зосередження експансії аварів/обрів на теренах українського етнічного масиву — це...

- а) Волинь;*
- б) землі сіверян;*
- в) землі полян;*
- г) землі улчів і тиверців.*

Історична назва “Венедська затока” у сучасній топоніміці відповідає назві:

- а) Фінська затока;*
- б) Гданська затока;*
- в) Гвінейська затока;*
- г) Перська затока.*

З різних історичних джерел відомі синонімічні назви скіфів — це:

- а) саки;*

- б) анти;
- в) скоти;
- г) роксолани.

За якого Київського князя відбувся останній напад печенігів на Русь?

- а) Аскольда ;
- б) Ярослава;
- в) Володимира Мономаха ;
- г) Володимира Святославовича.

Що дало підставу дослідникам вбачати в антах предків древніх русів?

- а) значна топонімічна спадщина;
- б) територіальна відповідність між ойкуменою займаною антами та територією охопленою східнослов'янськими племенами, що сформували Київську Русь;
- в) значна войовничість антів; військові походи проти Візантії, здійснювані згодом і русами;
- г) значне племінне об'єднання.

Які ойконіми називають “непохідними”?

- а) створеними за допомогою додавання суфіксів до назв різноманітних об'єктів: лісу, урочища, оронімів чи гідронімів;
- б) назви поселень, що засвідчують певні особливості історичних подій, господарського освоєння території;
- в) створеними за допомогою префіксації чи додаванням закінчень до назв різноманітних об'єктів: лісу, урочища, оронімів чи гідронімів;
- г) назви поселень, що засвідчують певні особливості станової чи родової приналежності поселення.

Первісна назва слов'ян за Геродотом...

- а) неври і будини;
- б) меланхлени;
- в) калліпиди;
- г) меоти.

Спадкоємцями антів стали напівдержавні племінні утворення:

- а) уличів;
- б) тиверців;
- в) бужан;
- г) древлян;
- д) чорних клобуків;
- е) полян;
- ж) сіверян.

Кочове плем'я, що витіснило аварів та згодом стало зародком великої держави, союзниці Київської Русі:

- а) болгари;
- б) угри;
- в) татари;
- г) сармати.

Назва якого каганату, розбитого свого часу князем Святославом Ігоровичем у X ст., спричинилася до однойменного найменування Каспійського моря, Ставропільської височини, “комонного” шляху між Чорним морем, Доном і Волгою, одного з передмість Константинополя і т. д.?

- а) Аварський;
- б) Хозарський;
- в) Болгарський;
- г) Татарський.

У басейнах Прип'яті та Тетерева проживало східнослов'янське племінне утворення:

- а) древлян;
- б) полян;
- в) мордва;
- г) вісян.

Синоніми племінної назви “дулібів”, які виникли згодом – це...

- а) уличі;
- б) білі хорвати;
- в) саки й колоти;
- г) бужани й волиняни.

Синонімічними назвами слов'ян — венедів/вндів/вінідів стали наступні:

- а) саки;
- б) анти;
- в) склавіни;
- г) роксолани.

Територія від Західного Сибіру до Дунаю за кипчаків називалась:

- а) Дике поле;
- б) Деиш-і-Кипчак;

- в) Куманські степи;
- г) Половецькі степи.

Яким є мовне походження назв відомої скелястої гряди Товтри, гірського масиву Татри, розташованого на кордоні Польщі та Словаччини, комонімів Вороняки, Якторів, Куткір, Чишки, що зніходяться у Львівській області, ороніма Камула – найвищої вершини Подільської височини?

- а) польського;
- б) російського;
- в) болгарського;
- г) тюркського.

Яка рослина поправу займає перше місце за поширеністю серед фітоойконімів України?

- а) нарцис;
- б) ясень;
- в) дуб;
- г) тис ягідний;
- д) липа.

Поширені назви сіл: *Хлібичин* (Івано-Франківська обл.); *Добре* (Волинська обл.), *Добринів*, *Добрівляни*, *Добротів* (Івано-Франківська обл.), *Добрівляни*, *Доброполе* (Тернопільська обл.), *Добрік* (Закарпатська обл.), *Добринівці* (Чернівецька обл.), *Добрівляни*, *Доброгостів*, *Добромиль*, *Добротвір*, *Добряни*, *Добряничі*, *Добрячин* (Львівська обл.) та ін. віддзеркалюють:

- а) культ землеробства;
- б) культ печі й жорен;
- в) культ добробуту;
- г) протиставлення силам зла у народній уяві.

Найсильнішою тюркською ордою перед навалю татар була ...

- а) експансія сарматів;
- б) половецька орда;
- в) навала угрів;
- г) вторгнення аварів.

Експансію готів у Причорномор'ї змінила поява:

- а) аланів;
- б) татаро-монголів;
- в) гунів;
- г) аварів.

Яка історична подія спричинила існуючий нині поділ на західних і східних слов'ян?

- а) прихід готів у Північне Причорномор'я;
- б) прихід гунів у Приазов'я і Причорномор'я;
- в) Велике переселення народів у Європі;
- г) дошкільні напади печенігів на землі Київської Русі.

Ойконім Шахти належить до групи:

- а) урбанонімів;
- б) мікротопонімів;
- в) оронімів;
- г) ерготопонімів.

Яка невелика, малосильна орда услід за печенігами з'явилася на теренах Русі, безпосереднім топонімічним слідом котрої виступає полісонім Торчеськ?

- а) узи;
- б) печенізи;
- в) турки;
- г) чорні клобуки.

Епоха Великого переселення народів (IV–VII ст.) у Європі спричинила появу на теренах України навали:

- а) готів;
- б) тюрків;
- в) угро-фіннів;
- г) германців.

Які ойконіми називають “похідними”?

- а) створеними за допомогою додавання суфіксів до назв різноманітних об'єктів: лісу, урочища, оронімів чи гідронімів);
- б) назви поселень, що засвідчують певні особливості історичних подій, господарського освоєння території;
- в) створеними за допомогою префіксації чи додаванням закінчень до назв різноманітних об'єктів;
- г) назви поселень, що засвідчують певні особливості станової чи родової приналежності поселення.

Те населення, яке вже застануть давні греки після появи у Криму та у Причорномор'ї:

- а) таверів;
- б) кімерійців;

- в) савроматів;
- з) скіфів.

Вторгнення у середині VI ст. у Північне Причорномор'я, Подунав'я і Балкани тюркомовних племен аварів, котрих руські літописи називали обрами, зачепило слов'янські племінні території:

- а) полян;
- б) дулібів;
- в) сіверян;
- з) уличів;
- д) тиверців.

Перший “топонімікон”, як і “етнікон” на теренах сучасної України формують:

- а) кімерійці;
- б) таври;
- в) греки;
- з) скіфи.

Регіон проживання “роксоланів” на теренах українського етнічного масиву у II тис. до н.е. це?

- а) лісостеп;
- б) околиці Ольвії;
- в) між ріками Танаїс і Борисфен;
- г) межиріччя Данувія і Борисфена.

Перша згадка хороніма “Україна” датована...

- а) 1280 роком;
- б) 1187 роком;
- в) 1481 роком;
- з) 1545 роком.

Яка історична подія за суттю визначила тренд чіткого відмежування русинів-українців від народу Моксель і перехід до назви “Україна”?

- а) Люблінська унія 1569 р.;
- б) поразка гетьмана Мазепи 1709 р.;
- в) Переяславська рада 1654 р.;
- з) об'єднання УНР та ЗУНР 1919 р.

Яке історичне джерело засвідчує набуття назвою “Україна” власноіменної функції?

- а) джерело часів Великого князівства Литовського;
- б) літопис Самійла Величка (1657 р.);
- в) праця Гійома де Боплана “Опис України...” (1651 р.)
- з) Псковський літопис 1270 р.;
- д) Іпатіївський літопис 1187 р.

Які з перелічених хоронімів не є історично вигаданими:

- а) Польська Україна;
- б) Ханська Україна;
- в) Литовська Україна;
- з) Московська Україна;
- д) Полоцька Україна.

Експансії готів у Причорномор'я передувала поява:

- а) аланів;
- б) татаро-монголів;
- в) гунів;
- з) аварів.

Латинська назва м. Львів – *Leopolis* належить до:

- а) ендоетнімів;
- б) екзонімів.

Латинська назва Швейцарії – *Helvetia* належить до:

- а) ендоетнімів;
- б) екзонімів.

Поширені назви сіл: *Печі, Печенія, Печихвости* (Чернівецька, Львівська, Волинська області), *Печорна і Печірна* (Тернопільська область) та ін.; *Жорнава* (Закарпатська область); *Жорницька* (Львівська область); *Жорнище* (Волинська область); *Жорнів* (Рівненська область) віддзеркалюють:

- а) культ землеробства;
- б) культ печі й жорен;
- в) культ добробуту;
- з) протиставлення силам зла у народній уяві.

Котрі з переліку назви поселень в Україні виникли як об'єктивна необхідність раніше інших?

- а) села;
- б) городища (городки);
- в) остроги;
- з) заваля (завади);
- г) селища;
- д) хутори;

- e) виселки;
- с) слободи;
- ж) новосілки.

Значне поширення етнічної назви венедів у Європі (цей корінь вбачають, наприклад, у назвах Венеції, Відня, Віндеї; в Англії (Венти, Віндобела, Віндоглотія, Віндоміра, Віндоміс), Франції (Вандея), Австрії (Віндабон), Німеччині (*Windland, Winedaland*), Італії пояснюють:

- a) виникненням назви у кельтському середовищі;
- b) виникненням у часи балтослов'янської єдності;
- v) появою назви напередодні епохи Великого переселення народів.

Яку частину українського етнічного простору у XVI ст. називали *Сіверською Україною*?

- a) північно-східний регіон;
- b) практично усю Лівобережну Україну;
- v) практично усю Правобережну Україну;
- г) Донщину і Кубань.

Похідні від етноніма ойконіми знаходимо сьогодні: у Дніпропетровській обл. – с. Мажари; у Житомирській обл. – с. Можари; у Харківській обл. – с. Старе Мажарове. Усі вони вказують на появу у IX ст. на теренах України:

- a) половців;
- b) болгар;
- v) угрів;
- г) татар.

Перелік розширених питань до іспиту

Об'єкт, предмет та завдання курсу "Топоніміка України".

Структура топоніміки.

Зв'язки топоніміки з іншими науками на сучасному етапі.

Поясніть зв'язок топоніміки з ономастикою.

Способи творення топонімів.

Якими методами послуговується наука топоніміка у своїх дослідженнях?

Що розуміють під етимологічними оповіданнями, які так щедро представлені у народній творчості?

Які гідроніми Скіфської доби, занотовані Геродотом, можете перелічити?

Який топонімічний слід у топоніміці України простежується за сіверцями?

Які ще назви відомого пелагоніма "Понт Аксинський", можете назвати?

Експансія готів у Причорномор'я припадає на IV ст. Яка назва, похідна від даного етноніма, закріпилася у Криму на довгі 10 століть?

Поясніть походження назви давньоруського народу уличів.

Який топонімічний слід у топоніміці України простежується за білими хорватами?

Яким чином етнонім хорвати пов'язаний з походженням назви Карпат?

Окресліть гідронімами колонізаційне ядро слов'ян

Назвіть відомі вам версії щодо походження племінної назви скіфів.

Держава татар відома нам під назвою... Топоніми в Україні, пов'язані з етнонімом "татари".

Які гідроніми Сарматської доби можете перелічити?

Які рослини найбільш виразно представлені у назвінцтві України? Наведіть приклади.

Які назви птахів найбільш виразно представлені у назвінцтві України? Наведіть приклади.

Активна експансія поляків на терени України у часі співпадає з ...

Яке топонімічне насліддя польської доби в історії України вам відоме?

Який зв'язок виявлено між ойконімом "Тафрос" та хоронімом "Крим"?

Які історичні особливості репрезентує поширення ойконімів "Слобода...", вживаних часто з означенням, типу: "Слобода Долинська"?

Наведіть приклади етнонімічних топонімів.

Назви яких тварин найбільш виразно представлені у назвінцтві України? Наведіть приклади.

Меотида і Танаїс — історичні аналоги сучасних назв географічних об'єктів....

Фракія і Трансильванія — історичні аналоги сучасних назв географічних об'єктів....

Пропонтида і Пантікапей — історичні аналоги сучасних назв географічних об'єктів....

Валахія і Персія — історичні аналоги сучасних назв географічних об'єктів....

Які критерії назвінцтва населених пунктів можете назвати?

Що мають на увазі під топонімічним ландшафтом? Які приклади можете назвати?

Окресліть гідронімами межі Сарматії.

Хвилю тюркських нападів на Київську Русь наприкінці IX – початку X ст. формували печеніги, торки, половці. Який слід вона залишили в українській топоніміці? Наведіть приклади.

Які версії щодо походження назви "слов'яни" вам відомі?

У який спосіб простежують виразний культ води у топоніміці України? Наведіть приклади.

Наведіть приклади слів балтійського походження, якими активно послуговується українська літературна мова.

Який зв'язок наявний між неврами, будинами, венедями, антами й склавинами?

Окресліть етимологію племінних назв сіверян, полян, деревлян.

Які географічні назви печенізької історичної доби в Україні (X – XI ст.) можете назвати?

Прикладний аспект використання топонімічних знань.

Відбиття українського пандемоніуму у назвінцтві України? Наведіть приклади.

Чому в українській, чеській, польській мовах ойконім Відень, в інших мовах – Він (Вена), а в угорській та сербохорватській мовах – Беч ?

Чим було зумовлене, ще до воз'єднання Західної частини України з УРСР, значне поширення (до двох десятків) у Львівській області назв поселень – Порцеляція?

Які ороніми Карпатських та Кримських гір можете назвати?

	<p>Чому так звані “козлині ойконіми” набули значного поширення в межах України? Які топоніми в Україні можуть засвідчувати добу гунів на теренах України, їх появу приблизно у 370-их роках, знищення готської держави Германаріха? Історія топонімічних досліджень в Україні. Окресліть топонімічний спадок епохи кімерійців в історії України. Окресліть топонімічний спадок таврів у межах України. Скіфська доба у топоніміці України. Сарматська доба у топоніміці України. Топонімічний спадок епохи Аварської навали в Україні. Вплив Великої Болгарії на історичні зміни в історії України. Топонімічний спадок болгар в Україні. Доба домінування Хозарського каганату. Топонімічний спадок епохи Хозарських навал в Україні. Значення Великого Князівства Литовського у розвитку українського народу, його відображення в українській топоніміці. Топонімічний спадок печенігів, узів / торків, половців/кипчаків. Вплив доби татарської експансії на терени України та її відображення у топоніміці українських земель. Вплив Польщі на історичні зміни в історії України. Топонімічний спадок Польської епохи в Україні. Російські імперські втручання в українську топоніміку. Кардинальні зміни у назівництві України у ХХ столітті. Доцільність перейменувань топонімів на сучасному етапі в Україні. Стандартизація українських географічних назв. Державний реєстр географічних назв.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

² Розподіл балів на семінарських та практичних заняттях з курсу “Топоніміка”

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточне тестування та самостійна робота																Підсумковий тест /екзамен	Сума	
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						ІНДЗ	50	100				
Л ₁	С ₁	Л ₂	С ₂	Пр ₁	Л ₃	Пр ₂	Л ₄	Л ₅	Пр ₃	Л ₆	Л ₇	Л ₈			Л ₉	С ₃	Л ₁₀	20
	7		7	3		3			3							7		

Л₁, Л₂,... – лекції
С₁, С₂,... – семінари
Пр₁, Пр₂,... – практичні

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
81-89	добре	
71-80		
61-70		
51-60	задовільно	
*	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

* кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

1. СХЕМА КУРСУ “ТОПОНІМІКА”

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)*	Література. Internet-ресурси	Завдання, год.	Термін виконання
1-й тиждень	<p>Тема 1. Предмет топоніміки, її зв'язки з іншими науками. Методи топонімічних досліджень. Класифікація топонімів.</p> <p>Предметна область дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки топоніміки з географією, лінгвістикою, історією та іншими науками. Методи топонімічних досліджень. Класифікації топонімів.</p>	Лекція	<p>1. Закон України “Про географічні назви”, 2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2604-15</p> <p>2. Думін Б.Я. Географічні назви в наших географічних роботах / Б.Я. Думін // Вісник Державного університету імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип. 4. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1966. – С. 89-92.</p> <p>3. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>4. Лабінська Г. Топоніміка. Навчально-методичний посібник / Галина Лабінська // Львів, 2020. – 35 с.; URL: http://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Toponimika.pdf</p> <p>5. Ровенчак І.І. Географія культури: проблеми теорії, методології та методики дослідження: монографія / І.І. Ровенчак. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 154–162.</p> <p>6. Таранова Н. Основні етапи розвитку топонімії як науки / Наталя Таранова // Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. № 2 (2006). URL: http://www.library.tnpu.edu.ua</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 2 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
2-й тиждень	<p>Класи топонімів</p> <p>Завдання 1. Класифікації топонімів. Завдання 2. Класи топонімів: ойконіми, гідроніми, ороніми, фітотопоніми та інші. Внутрішня неоднорідність класів топонімів.</p>	Семінарське заняття	<p>1. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>2. Лабінська Г. Топоніміка. Навчально-методичний посібник / Галина Лабінська // Львів, 2020. – 35 с.; URL: http://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Toponimika.pdf</p> <p>3. Таранова Н. До питання про класифікацію топонімів / Наталя Таранова // Наукові записки Тернопільського Національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. № 2 (2015) URL: http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/52.pdf</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 4 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
3-й тиждень	<p>Тема 2. Клас ойконімів.</p> <p>Клас ойконімів. Полісоніми / астіоніми. Комоніми. Категорії найменування українських поселень. Особливості творення ойконімів: похідні й непохідні назви. Закономірності поширення ойконімів в Україні. Паралельні географічні назви.</p>	Лекція	<p>1. Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття / Дмитро Бучко. – Львів: Світ, 1990. – 143 с.</p> <p>2. Коваль А.П. Знайомі незнайомці: Походження назв поселень України: Наук.-популярне видання / А.П. Коваль. – Київ: Либідь, 2001. – 304 с.</p> <p>3. Крилов М. Пам'ять втрачених сіл (зниклі ойконіми Запоріжжя: 1945-2000: довідник / М. Крилов. – Мелітополь: Мелітополь, 2002. – 76 с.</p> <p>4. Кругляк Ю.М. Ім'я вашого міста. Походження назв міст і селищ міського типу Української РСР / Ю. М. Кругляк. – Київ: Наукова думка, 1978. – 152 с.</p> <p>5. Купчинський О.А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (географічні назви на -ичі) / О.А.Купчинський. – Київ, 1981. – 252 с.</p> <p>6. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-</p>	2 год.	1 тиждень

			<p>content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>7. Остапенко П. Радянські топоніми населених пунктів України / Павло Остапенко. URL: http://tdukr.com/nashi-doslidzhen-nia/proekti-po-shirennia-radianskikh-toponimiv-v-ukrayini/radianski-toponimi-naselenikh-punktiv-ukrayini/</p> <p>8. Худаш М.Л. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення) / М.Л.Худаш, М.О.Демчук. – Київ: Наукова думка, 1991. – 268 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 2 години</i></p>		
4-й тиждень	<p>Походження назв поселень України. Робота з топонімічним словником.</p> <p>Завдання 1. З'ясуйте семантику назв найбільших міст визначеного регіону.</p> <p>Завдання 2. Дослідіть структуру комонімів визначеного регіону за основними категоріями номінування.</p>	Семинарське заняття	<p>1. Лучик В. Етимологічний словник топонімів України / Василь Лучик. [відп. ред. В.Г. Склярєнко]. – Київ: ВЦ “Академія”, 2014. – 544 с.</p> <p>2. Янко М.Т. Топонімічний словник України: словник-довідник / Микола Тимофійович Янко. – Київ: Знання, 1998. – 432 с.</p> <p>3. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. URL: Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich - wynik wyszukiwania - DIR (icm.edu.pl)</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 4 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
5-й тиждень	<p>Географія ойконімів України з найдавнішими суфіксальними топоформатами.</p> <p>Завдання 1. Позначте на контурній карті у межах визначеного регіону назви на -івиці, -инці.</p> <p>Завдання 2. З'ясуйте чи формують ці назви з найдавнішими суфіксальними топоформатами компактні ареали, до яких форм рельєфу, якого типу рослинності вони приурочені.</p>	Практична робота	<p>1. Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття / Дмитро Бучко. – Львів: Світ, 1990. – 143 с.</p> <p>2. Лящук Б.Ф. До походження географічних назв на території Покутсько-Буковинських Карпат і прилеглих районів / Б.Ф. Лящук // Вісник Державного університету імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип. 1. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – С. 115–120.</p> <p>3. Купчинський О.А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (географічні назви на -ичі) / О.А.Купчинський. – Київ, 1981. – 252 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 2 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
6-й тиждень	<p>Тема 3. Клас гідронімів. Клас оронімів.</p> <p>Клас гідронімів. Культ води у давніх слов'ян. Структура класу гідронімів. Приклади перейменування гідронімів. Етимологічні оповідання.</p> <p>Клас оронімів. Чинники назвництва форм рельєфу: розмір, форма, колір об'єкта, наявність рослинності тощо. Взірці аналогового назвництва гір та інших об'єктів.</p> <p>Етимологія назв “Карпати” та карпатських вершин, Кримських гір. Ритуальні топонімічні ландшафти. Культурні назви форм рельєфу.</p>	Лекція	<p>1. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / [пер. С.К. Спасько]. – Київ: ФОП Стебеляк О.М., 2012. – 144 с.</p> <p>2. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>3. Лящук Б.Ф. Географічні назви Українських Карпат і прилеглих територій: Навчальний посібник / Б.Ф. Лящук. – Київ: ІСДО, 1993. – 204 с.</p> <p>4. Лящук Б.Ф. До походження географічних назв на території Покутсько-Буковинських Карпат і прилеглих районів / Б.Ф. Лящук // Вісник ордена Леніна Державного університету імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип. 1. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1962. – С. 115–120.</p> <p>5. Рочняк Ю. До питання карпатських топонімів / Юрій Рочняк // Культурно-історичний портал Спадщина Предків. URL: http://spadok.org.ua/krayeznavstvo/dopytannya-karpatskykh-toponimiv</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 2 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
7-й тиждень	<p>Гідроніми України: слов'янські назви і запозичені з інших мов.</p> <p>Завдання 1. Дослідіть за словниками та джерелами семантику назв найбільших річок, їхніх головних приток, озер, лиманів тощо у межах території дослідження.</p> <p>Завдання 2. Які сформовані топонімічні ландшафти можна відстежити у межах</p>	Практична робота	<p>1. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>2. Лабінська Г. Топоніміка. Навчально-методичний посібник / Галина Лабінська // Львів, 2020. – 35 с.; URL: http://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Toponimika.pdf</p> <p>3. Лучик В. Етимологічний словник топонімів України / Василь Лучик. [відп. ред. В.Г. Склярєнко]. – Київ: ВЦ “Академія”, 2014. – 544 с.</p>	2 год.	1 тиждень

	визначеного регіону? Відобразить їх картографічно.		4. Янко М.Т. Топонімічний словник України: словник-довідник / Микола Тимофійович Янко. – Київ: Знання, 1998. – 432 с. <i>Самостійна робота 4 години</i>		
8-й тиждень	Тема 4. Топонімічне відображення кімерійського та скіфо-сарматського періодів історії України Етнічна карта Європи у VI ст. до н.е. Перший етнікон і топонімікон Північного Причорномор'я. Топонімічний слід кімерійського етапу історії України. Поява таврів, а згодом і скіфів у Причорномор'ї. Зміни топонімічних ландшафтів краю. Скіфський період історії України, синхронний з періодом еллінізму. Скіфські гідроніми. Сарматський період історії України, синхронний з римською епохою та добою Великого переселення народів. Сарматські гідроніми. Топонімічне відображення племен аланської групи.	Лекція	1. Атлас історії української державності / В. Грицеляк. І. Дикий, І. Ровенчак. – Львів: НВФ “Карти і Атласи”, 2013. – 128 с. 2. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / [пер. С.К. Спасько]. – Київ: ФОП Стебеляк О.М., 2012. – 144 с. 3. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf 4. Паркер Дж. Атлас “Історія світу” / Джеффри Паркер ; [пер. з англ. Н. Сивак, О. Ходзінська]. – Київ : ДНВП “Картографія”, 2008. – 192 с. 5. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій. – Харків: КСД, 2016. – 496 с. 6. Стрижак О.С. Про що розповідають географічні назви / О.С. Стрижак. – Київ: Наук. думка, 1967. – 127 с. <i>Самостійна робота 2 години</i>	2 год.	1 тиждень
9-й тиждень	Тема 5. Формування слов'янського елементу в українській топоніміці. Неври і будини – перші слов'яни в Українському Поліссі й Лісостепу, згадані Геродотом ще у V ст. до н.е. Венеди, венети, вінди, вінди – давні слов'яни у римських письменників I ст., локалізовані у басейні Вісли поблизу Венедської затоки Балтійського моря. Вірогідність кельтського походження етнічної назви “венеди”. Відгомін етноніма “венеди” в найменуванні антів і склавинів. Версії походження назви “слов'ян”. Топонімічна спадщина на території України готів, гунів, аварів/обрів, болгар, хозар.	Лекція	1. Атлас історії української державності / В. Грицеляк. І. Дикий, І. Ровенчак. – Львів: НВФ “Карти і Атласи”, 2013. – 128 с. 2. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf 3. Стрижак О.С. Про що розповідають географічні назви / О.С. Стрижак. – Київ: Наук. думка, 1967. – 127 с. 4. Тищенко К. Етномовна історія прадавньої України / Костянтин Тищенко. – Київ: Аквілон-Плюс, 2008. – 480 с. <i>Самостійна робота 4 години</i>	2 год.	1 тиждень
10-й тиждень	Тема 6. Топоніми, пов'язані з назвами східнослов'янських напівдержавних племінних утворень, що сформували Київську Русь Склад та географія східнослов'янських племен, які сформували Київську Русь. Хоронім Етимологія племінних назв сіверян/северюків, полян, деревлян. Причинно-наслідковий зв'язок між племінними назвами “дуліби – бужани — волиняни”. Зв'язок етноніма “хорвати” з назвою Карпат. Походження племінної назви уличів.	Лекція	1. Грушевський М. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV ст. / Михайло Грушевський. – Київ: Наукова думка, 1991. – 560 с. 2. Лабінська Г. Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf 3. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій. – Харків: КСД, 2016. – 496 с. 4. Стрижак О.С. Про що розповідають географічні назви / О.С. Стрижак. – Київ: Наук. думка, 1967. – 127 с. <i>Самостійна робота 2 години</i>	2 год.	1 тиждень
11-й	Порівняння географічних назв території сучасної України у часи	Практична	1. Василенко Г.К. Велика Скіфія / Г.К.Василенко. – Київ: Видавництво товариства “Знання”, 1991. – 48 с. (Сер. 8. Новини науки, техніки, виробництва, №3).		

тиждень	<p>кімерійців, скіфів та сарматів.</p> <p>Завдання 1: Позначте на контурній карті територію <i>Малої та Великої Скіфії</i>, а також усі річки, що протікали її просторами.</p> <p>Завдання 2: Позначте територіальні розміри <i>Сарматії</i> (простори від Уралу й до Вісли, від Чорного до Балтійського моря) через нанесення на контуру карту топонімів Сарматської доби.</p>	робота	<p>2. Історія України написана у V ст. до нашої ери Геродотом / [пер. С.К. Спасько]. – Київ: ФОП Стебеляк О.М., 2012. – 144 с.</p> <p>3. <i>Лабінська Г.</i> Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>4. <i>Паркер Дж.</i> Атлас “Історія світу” / Джеффри Паркер; [пер. з англ. Н. Сивак, О. Ходзінська]. – Київ: ДНВП “Картографія”, 2008. – 192 с.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота 2 години</p>		
12-й тиждень	<p>Тема 7. Топонімічний слід угрів, печенігів, половців, татар</p> <p>Топонімічна спадщина угрів. Географічні межі Печенізької землі у першій половині X ст. “Печенізькі” назви на території України. Дешт-і-Кипчак – як вагомий чинник у житті України впродовж XI–XII століть. Назви, які вказують на зв’язок з половцями. Татарські, турецькі топоніми на теренах України.</p>	Лекція	<p>1. <i>Білінський В.</i> Москва Ординська: Історичне дослідження / Володимир Білінський. – Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. – 656 с.</p> <p>2. <i>Лабінська Г.</i> Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>3. <i>Лабінська Г.М.</i> Топонімічний спадок періоду татарської експансії в Україні / Г.М. Лабінська // Вісник ЛНУ. Серія географічна. 2018. Випуск 52. – С. 163-169.</p> <p>4. <i>Плохій С.</i> Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій. – Харків: КСД, 2016. – 496 с.</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота 4 години</p>	2 год.	1 тиждень
13-й тиждень	<p>Тема 7. Литовсько-польське назвіництво на українських теренах</p> <p>Значення Великого Князівства Литовського у розвитку українського народу. Поширення прізвищ-етнонімів та їх відображення у географічних назвах в Україні.</p> <p>Слова балтійського походження, якими активно послуговується українська літературна мова.</p> <p>Формування ранньофеодальної польської держави в XI ст.; перехід Польщі на латинський обряд. Політика колонізації в Україні. Географія польських та лядських топонімів в Україні.</p>	Лекція	<p>1. <i>Боплан де Г.Л.</i> Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що простягаються від кордонів Московії до Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і веденням воєн / Г.Л. де Боплан; [пер. з руанського вид. 1660 року]. – Київ: ФОП Стебеляк О.М., 2012. – 168 с.</p> <p>2. <i>Винниченко І.</i> Литовці в Україні / Ігор Винниченко. URL: ЛИТОВЦІ В УКРАЇНІ (history.org.ua)</p> <p>3. <i>Лабінська Г.</i> Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>3. <i>Непокупний А.П.</i> Балтійсько-українські взаємозв’язки і паралелі / А.П.Непокупний // Гідронімія України в її міжмовних і міждіалектичних зв’язках. – Київ, 1981. – 263 с.</p> <p>4. <i>Папакін А.</i> Поляки в Україні /Артем Папакін. URL: ПОЛЯКИ В УКРАЇНІ (history.org.ua)</p> <p>4. <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich.</i> URL: Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich - wynik wyszukiwania - DIR (icm.edu.pl)</p> <p style="text-align: center;">Самостійна робота 4 години</p>	2 год.	1 тиждень
14-й тиждень	<p>Опрацювання праці Ярослава Дашкевича “Як Московія привласнила історію Київської Русі”.</p> <p>Перейменування поселень та зміна топонімів у контексті Закону України “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні і заборона пропаганди їхньої символіки”.</p> <p>Завдання 1. Ознайомтесь з працею Ярослава</p>	Семинар	<p>1. Закон України “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні і заборона пропаганди їхньої символіки”, 2015. URL: Про засудження комуністично... від 09.04.2015 № 317-VIII (rada.gov.ua)</p> <p>2. <i>Дашкевич Я.</i> Як Московія привласнила історію Київської Русі / Ярослав Дашкевич. URL: http://www.universum.lviv.ua/journal/2011/6/dashk.htm</p> <p>3. <i>Лабінська Г.</i> Топоніміка. Навчальний посібник / Галина Лабінська // Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.; URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Labinska.pdf</p> <p>4. Декомунізація. Сайт Інститут національної пам’яті. URL: https://uinp.gov.ua/dekomunizacija-ta-reabilitacija/dekomunizacija</p> <p>5. <i>Плохій С.</i> Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій. – Харків: КСД, 2016. – 496 с.</p>	2 год.	1 тиждень

	<p>Дашкевича “Як Московія привласнила історію Київської Русі”. Сформуйте свої думки-рефлексії від прочитаного у формі есе.</p> <p>Завдання 2. Перейменування у регіонах України: історичний зріз та сучасний.</p> <p>Завдання 3. Декомунізація назв населених пунктів та районів України.</p>		<p>6. Тищенко К. Етномова історія прадавньої України / Костянтин Тищенко. – Київ: Акваілон-Плюс, 2008. – 480 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 4 години</i></p>		
15-й тиждень	<p>Тема 8. Походження хороніма “Україна”. Російський проімперський слід в українській топоніміці</p> <p>Наявні версії щодо етимології хороніма “Україна”. Набуття назвою “Україна” власно-іменної функції. Співвідношення назв Мала Русь й Велика Русь. Територіальні назви: Південно-Західний край, Малоросія та Новоросія. Семантична еволюція хороніма.</p> <p>Походження хороніма “росія”. Трансформація територіальної назви: Моксель → Суздальська земля → Московське князівство → Російська імперія.</p> <p>Імперські залишки у сучасній топоніміці України.</p>	Лекція	<p>1. Лабінська Г. Походження хоронімів “Україна” і “Росія” / Галина Лабінська // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Сер. геогр. Вип. 40. Ч. 2. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 60–67. URL: Походження хоронімів "Україна" та "Росія" : Лабінська Г.М. : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive</p> <p>2. Лабінська Г. Російський проімперський слід в українській топоніміці / Галина Лабінська // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Серія географічна. Вип. 39. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – С. 180-179.</p> <p>3. Лавришин Ю. Звільнитися від імперського спадку: як триває деколонізація та дерусифікація / Юлія Лавришин. URL: Звільнитися від імперського спадку: як триває деколонізація та дерусифікація - MediaSapiens. (detector.media) (дата звернення: 9.07.2023)</p> <p>4. Наконечний С. Украдене ім'я: чому русини стали українцями / Євген Наконечний. URL: http://www.uaweb.org/nakonechny/index.html</p> <p>5. Шелухін С. Україна – назва нашої землі з найдавніших часів / Сергій Шелухін. – Дрогобич: Бескид, 1992. – 248 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 4 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
16-й тиждень	<p>Тема 9. Стандартизація українських топонімів відповідно до вимог Групи експертів ООН з географічних назв. Мовна політика в Україні.</p> <p>Потреба національної стандартизації географічних назв (ГН). Створення Державного реєстру географічних назв (ДРГН). Використання даних ДРГН у картографічному виробництві та усіх сферах суспільства.</p> <p>Стандартизація ГН національна і міжнародна.</p> <p>Проблема збереження ГН. Активізація діяльності вчених, офіційних органів з ГН у II пол. XX ст. щодо вивчення ГН, популяризація визнання їх історичної та культурної цінності. Прийняття Конвенції ЮНЕСКО (2003 р.) про збереження нематеріальної культурної спадщини, у якій ГН є важливим елементом лінгвістичного спадку та народних традицій.</p> <p>Мовна політика у сучасній Україні.</p>	Лекція	<p>1. Алфавітний покажчик нових і старих найменувань населених пунктів, які були перейменовані з 1.01.1986 по 1.02.2013. URL: Органи місцевого самоврядування :: Законодавство, щодо адміністративно-територіального устрою (rada.gov.ua)</p> <p>2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею”, від 27 січня 2010 р. № 55. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF</p> <p>3. Лабінська Г. Зміна топонімів у сучасній Україні як один з проявів національної ідентичності. Херсон, 8-9 червня 2023 р. URL: Збірник МНПК Українська географія у викликах війни Збірник тез доповідей 8-9 червня.pdf. Сс. 63-67.</p> <p>4. Лабінська Г. Потреба стандартизації географічних назв / Галина Лабінська // Збірник праць Всеукр. наук.-практ. конференції “Професор Ольга Заставецька – вчена, педагог, організатор географічної науки (до 70-ої річниці від дня народження вченої)”. Тернопіль, 27 квітня 2023. Сс. 86-91. URL: zastavetska_zbirnyk_konferencii.pdf (tnpu.edu.ua)</p> <p>5. Лабінська Г. Топоніміка. Навчально-методичний посібник / Галина Лабінська // Львів, 2020. – 35 с.; URL: http://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Toponimika.pdf</p> <p>6. Лозинський Р. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд): монографія / Роман Лозинський. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 502 с.</p> <p style="text-align: center;"><i>Самостійна робота 4 години</i></p>	2 год.	1 тиждень
17-18 тижні	Здача ІНДЗ		<i>Самостійна робота 8 годин</i>	2 год.	2 тижні